

13-14

Kasım 2002 -

Şubat 2003

Deniz Bitti

YILDIRIM KOÇ

TÜRK-İŞ Genel Başkan Danışmanı

Kemalizm'in özü bağımsızlık ve onu tamamlayan demokrasidir. Ülkenin bağımsızlığı ve demokrasi için daha öte adımları atmak gerekli ve mümkün olsaydı, Mustafa Kemal bunları atacak nitelikte bir insandı. Bu anlamda, Mustafa Kemal'i sadece bir burjuva demokratik devrimle sınırlayan yaklaşım bence doğru değil. Bağımsızlık ve demokrasi Atatürk'ün temel anlayışıdır.

Atatürk'ün ölümünden sonra bu süreç aksadı. Bunda bizim dışımızdaki güçlerin ve iç dinamiklerin etkisi var. İç dinamiklerden birisi toprak reformunun iç dengeler nedeniyle yapılamamasıdır. 1930'larda gündeme gelmesine karşın, toprak ağalarının ve şeyhlerin üzerine gerektiği gibi gidilememesidir.

İkinci Dünya Savaşı'nın zor şartları ve bu savaşın ardından da Sovyetler Birliği'nin 1925'te imzalanan antlaşmanın yenilenmesi için gündeme getirdiği haksız talepler, Türkiye'nin geriye gidişinin nedenlerinden birisidir. Türkiye'de vurguncu bir kapitalizm

gelişiyse, bağımsızlık ortadan kalktıysa, bunda dünün yapılamayan işlerine ek olarak Sovyetler'in 1945'teki Kars-Ardahan talepleri, 1946'daki Boğazlar üzerindeki ortak yönetim taleplerinin büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. O tarihten sonra da yanlışlıklar birbiri ardına devam etti.

Geriye gidiş 1950'de başlamadı. Geriye gidiş ondan önceydi. İç dinamiklerin yanı sıra dış etmenler de belirleyicidir. Bunun ardından da bağımsızlık ve demokrasi ciddi yaralar aldı. 1950'li yıllarda bağımsızlığı azaltıcı, zedeleyici davranışlar, Soğuk Savaş koşullarında öne çıktı. Demokrasi adı altında gerçekte ağaların, şeyhlerin, sermayenin hakimiyetini kırmak yerine, onların kitleleri etkileyebileceği bir süreç başladı. Bu anlamda gerçek bir demokratikleşme yaşanmadı. Bu yanı da düşünüldüğünde Kemalizmin iki ana unsuru olan bağımsızlık ve demokrasi ölümünden sonra büyük yaralar aldı. Bugün eğer demokratikleşme sürecinde hâlâ sorunlar varsa ve özellikle Avrupa Birliği ile ilişkilerde ulusal onur büyük ölçüde zedelen-

mişse, bunda Kemalizmden ayrılmanın büyük etkisi var.

Bağımsızlık konusunda özellikle Avrupa Birliği'nin Kopenhag Zirvesi'nde Türkiye için aldığı karar bu konuda uyuyanları uyandırmalı. Bu karardan sonra da teslimiyeti savunanlar varsa o zaman Atatürk'ün tespit ettiği gaflet, dalalet ve hatta hıyanet sözcükleri gündeme gelecek. Bu nedenle birinci talep bence ekonomik sorunların çözümünün bile başlangıcı bağımsızlık konusunda gösterilecek duyarlılık olduğudur. Bu nedenle önümüzdeki süreç bağımsızlığı savunanlarla, teslimiyeti savunanlar arasındaki mücadele olacak ve bu aynı zamanda demokrasi mücadelesidir.

Bağımsızlık ve demokrasi birbirinin alternatifi birbirinin dışlayan kavramlar değil, aksine birbirini tamamlayan unsurlardır. Bağımsızlık olmadan demokrasi olmaz. Sömürgeci demokrasi olmaz. Avrupa Birliği'nin Türkiye'den talepleri, demokrasi anlamında göstermelik talepleri, bağımsızlığı ortadan kaldırdığı için gerçek anlamda demokrat değildir. Aynen 1856 sonrasında Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya kaldığı taleplerdir. Demokratikleşme önündeki engeller kaldırılmalıdır. Ne yapılması gerektiği konusunda odaklanması gereken nokta bağımsızlığın pekiştirilmesidir. Bunu tamamlayacak olan ekonomik, toplumsal ve siyasal adımlar gündeme gelir.

Önümüzdeki dönemde Türkiye ekonomik kriz yaşayacak. Belki bu kriz sonrasında bağımsızlığın ve demokrasinin önemi daha iyi anlaşılacak. Tarihimizde iki büyük yoksullaşma yaşandı. Biri 1929 krizi sonrasında buhran Türkiye'ye yansıdığı anda gerçekleşti. Türkiye'de köylülüğün muhafazakar kesme savrulmasının en büyük nedeni, 1929 sonrasındaki yoksullaşmadı. Benzer bir yoksullaşma İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşandı. Her iki yoksullaşmada da Cumhuriyet'i kuran kadrolar sorumlu görüldü.

Şimdi de Türkiye üçüncü büyük yoksullaşmasına Cumhuriyet'in değerlerine ne ölçüde

sahip çıktığı tartışmalı olan bir iktidarın altında yaşayacak, bağımsızlık konusunda kararlılığı tartışmalı olan bir iktidarın altında yaşayacak. "Hayatta en hakiki yol gösterici bilimdir" anlayışından farklı olduğu düşünülen bir iktidar altında yaşayacak. Bu defa Türkiye'nin bağımsızlık, demokrasi ve "Hayatta en hakiki yol gösterici bilimdir" anlayışının öne çıkması için biraz acı da olsa gerekli koşulları yaratıyor. Ne yazık ki kitleler ancak yaşayarak öğrenebiliyor. Bu anlamda ben geleceğe ilişkin umutlarımın daha da pekişmiş olduğunu ifade etmek istiyorum.

Bağımsızlıktan ve demokrasiden taviz verilerek gelinen noktada deniz bitti. 13 Aralık'ta Kopenhag Zirvesi'nden çıkacak karar ve ardından yaşanacak olan kriz, Mustafa Kemal sonrası dönemdeki tavizlerin Türkiye'yi yok olmaya götüreceğinin göstergesidir. Bağımsızlığa ve demokrasiye geri dönülmelidir. Bunun alt yapısı ekonomiktir. Mustafa Kemal 1923'te Cumhuriyet kurulduktan sonra ciddi bir sanayileşme hamlesi başlatmıştır. Siyasi bağımsızlığı tamamlayıcı, ekonomik bağımsızlık adımları atmıştır. Millileştirmeler yapmıştır. Demiryolları, toplu taşıma konusuna ağırlık vermiştir. Bağımsızlığı ancak Mustafa Kemal'in politikalarından da yararlanacak, ulusal ekonomik politikalarla desteklenecek bir siyasi anlayış sağlayabilir. 1938 sonrasında geri gidişinin, denizin bitti dediğimiz noktadayız şu anda. Bu anlamda ben çok umutluyum.